

FEHİM TAŞTEKİN • Suriye: Yıkıl Git, Diren Kal!

FEHİM TAŞTEKİN 1972'de Oltu'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü'nde master programına katıldı, bitirmedi. Southampton'da Lewis School of English, Londra'da Evendine College'da İngilizce eğitimi gördü. Gazeteciliğe 1994'te başladı; muhabirlik, editörlük, yöneticilik ve köşe yazarlığı yaptı. Gazetecilik serüveni *Yeni Şafak*, *Son Çağrı*, *Yeni Ufuk*, tekrar *Yeni Şafak*, *Tercüman*, *Radikal* ve *Hürriyet* gazeteleriyle devam etti. Kafkasya üzerine haber-analiz merkezi Ajans Kafkas'ın kurucu editörlüğünü yaptı. Kafkasya ile ilgili çalışmalarından dolayı Abhazya Devlet Başkanı Sergey Bagapş tarafından Üstün Hizmet Madalyası (Ahdz Apşa [Şeref Şanı] Nişanı) ve Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı ile onurlandırıldı. Uluslararası analiz sitesi Al Monitor'un yazarları arasında yer aldı. İMC TV'de dış politika programları yaptı. Evli ve iki çocuk babası.

İletişim Yayınları 2236 • Bugünün Kitapları 192

ISBN-13: 978-975-05-1852-2

© 2015 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2015, İstanbul

EDITÖR Kerem Ünüvar

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Fehim Taştekin, "Halep çarşısı", 2015

FOTOĞRAFLAR Fehim Taştekin

UYGULAMA Hüsnu Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

BASKI ve CİLT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

FEHİM TAŞTEKİN

Alacakaranlıkta Ortadoğu

Suriye: Yıkıl Git, Diren Kal!

Biricik eşim 'Açumij' Nezihe'ye...

İÇİNDEKİLER

<i>SURİYE KRİZİNİN AKTÖRLERİ</i>	15
Sunuş · Ah Suriye Ah!	19
Giriş · “Tırnakları Çekilen” Çocuklar Adına!	21
Birinci Bölüm	25
SİYASET KARMASI: SÜNNİ, ALEVİ, DÜRZİ, HİRİSTİYAN; ARAP, KÜRT... ..	25
Sünniler hep vitrinde oldu.....	28
HAFİZ EL ESAD DÖNEMİNİN ŞİFRELERİ.....	29
Aleviler gibi inandı, Sünniler gibi yaşadı.....	31
HAMA'DAN HAMA'YA: TARİH TEKERRÜR EDİYOR.....	32
Baas'la birlikte İhvan dönüştü.....	33
Cihatçı şiddet dalgası.....	35
Kanlı perde kapanıyor; muzaffer omuzlarda yükseliyor.....	37
Sürgün yılları: Hama'dan Arap Baharı'na.....	40
70 VE 80'LERDEKİ İSYANIN DIŞ CEPHESİ.....	42
BEŞŞAR EL ESAD DÖNEMİ: BABASININ MİRASI İLE UMUT ARASINDA.....	45
SURİYELİ ALEVİLER: MUKTEDİR Mİ, YETİM Mİ?.....	49
Aleviler rejimle bağıını neden koparmadı?.....	53
SURİYE'YE KARŞI SAVAŞIN ANLAMİ VE VEKÂLET DÜZENİ.....	55

İkinci Bölüm · 2011	61
DERA: REJİME SADAKATTEN İSYANA!.....	61
DERA'NIN YANSIMALARI: REJİM TAVİZ VERİYOR!.....	63
Kürtlere özel ihtimam, Selefilere "peçeli" jest.....	65
KORKU DUVARI YIKILIRKEN:	
"HAFIZ EL ESAD'IN RESMİNE BAKAMAZDIK!".....	66
ŞEBBİHA: HAYALET Mİ DEDİNİZ?.....	68
Rejimin imdadına yetişen milis güçleri.....	69
MUHALİFLERLE İLK RANDEVU.....	72
Ne İhvan ne sol.....	73
ÇERÇEVE / ALEVİ TEMSİLCİ: BİZ DE İSYANA KATILDIK.....	74
ÇERÇEVE / "ESAD İKİ HAFTADA GİDER".....	76
"GÖSTERİLER BARIŞÇILDI": EFSANE Mİ GERÇEK Mİ?.....	77
ŞİDDETİN GÖLGESİNDE ULUSAL DİYALOG VE REFORM DENEMELERİ.....	79
SURİYE ÜZERİNDEN GÖLGELER SAVAŞI.....	80
SİLAHLANDIRMA ÇABASI GÖSTERİLERLE BİRLİKTE BAŞLADI.....	82
MUHALİF SAFLARDA İLK ÇATLAKLAR.....	83
İkinci toplantı Antalya'da.....	84
ŞİDDETTE DÖNÜM NOKTASI: CİSR EL ŞUĞUR.....	86
KATLİAMDAN ÇIKARILAN KAHRAMAN: ALBAY HARMUŞ.....	89
REJİMDEN REFORM; ELÇİLERDEN KIŞKIRTMA.....	93
KURTARILMIŞ BÖLGE HAMLESİ: HAMA'DA YENİ SAYFA.....	94
TÜRKİYE, ESAD'LA KÖPRÜLERİ ATARKEN.....	95
CIA şefi geldi, "Kardeşim Esad" Nusayri oluverdi.....	98
Mülteci oyunu ve şok terapi hazırlığı.....	101
Köprüleri yıkan 6 saat.....	104
KRİZİN ASKERİLEŞMESİNDE TÜRKİYE'NİN ROLÜ.....	107
ALTERNATİF YÖNETİME GİRİŞ: ULUSAL KONSEY KURULDU.....	109
SUK'ta istikamet sorunu, sahada "dış müdahale cuması".....	110
MÜLTECİ HAYATLAR VE VADİ HALİD'DE SURİYE'DEN YANSIMALAR.....	111
Vadi Halid pek fırtınalı.....	114
ARAPLARIN SURİYE BUNALIMI: TAKDİRDEN DÜŞMANLIĞA.....	116
Kaddafi linç edildi; Libya senaryosu umut oldu.....	118
BAHREYN'DE DARBECİ, SURİYE'DE DEVRİMCİ.....	119
TÜRKİYE: KÖRFEZ KATARINA ATLARKEN.....	121
"Erdoğan işporta tezgâhında karpuz satıcısı".....	122
Bir yazı hikâyesi: Türkiye'ye gaz ver!.....	123
RADARDAN HÜRMÜZ RESTLEŞMESİNE: SURİYE NEYİN BEDELİ?.....	124
Radar bir turnusol kâğıdı.....	126
Dar geçitte Fars oyunu Washington'ı kasıyor.....	128

Üçüncü Bölüm · 2012	131
KENDİ ÇÖZÜM GİRİŞİMİNİ ÖLDÜREN ARAP BİRLİĞİ.....	131
BM toplantısı öncesi Humus'ta katliam.....	133
KİRLİ OYUN: ÜSTTEN ÇÖZÜM GİRİŞİMİ, ALTAN SİLAH SEVKİYATI.....	135
Silahlar Zagreb'den.....	136
Libya'nın silahları gemilerle taşındı.....	137
ABD'nin başını yakan "gizli hat".....	137
Kuveytliler ve Hariri'nin katkıları.....	140
Gaziantep'te CIA'in mülakat odası.....	140
Silah tamam sıra tampon bölgede.....	142
SURİYE TAHTEREVALLİSİNDEKİ DEHŞET DENGESİ.....	143
Vicdanları Araf'ta bırakan 2 video.....	145
BM'Yİ BY-PASS EDEN BM VE ESAD'DAN ANAYASA HAMLESİ.....	145
MUHALEFET MUHALEFETİN KURDU VE ESAD'IN ŞANSI.....	146
TÜRKİYE HONDURAS OLUYOR.....	149
ESAD İSTENMEDİĞİ ZİRVENİN PEŞİN GALİBİ.....	151
Suriye'de Bağdat ayarları.....	151
ESAD'I DEVİRME STRATEJİSİNDE YOL HARİTASI.....	153
ŞAM'A UZANAN YOLDA TÜRK-ACEM DANSI.....	155
"THE" ŞÖVALYE: SAVAŞA DOĞRU PUPA YELKEN.....	157
ÇERÇEVE / MUHALİFİN GÖZÜYLE: TÜRKİYE VERMEDEN ALMA PEŞİNDE.....	159
YASEMİN'İN MÜLTECİLERİ: 30 YIL SONRA YENİDEN.....	161
BEKDAŞ'IN ÜNLÜLER GEÇİDİNDE DARBE VAR.....	164
Bab Tuma: Bir Hıristiyan mirası.....	165
Dera'ya gitme girişimi ve gazeteci titizliği!.....	165
Emine Erdoğan'ın portresi indirildi, çünkü........	166
BİR EMANET HİKÂYE.....	167
DERA'DAN BAŞKA BİR FOTOĞRAF: ASKERLER TEPKİLİ.....	170
ÇERÇEVE / MAKDİSSİ: "TÜRKİYE ÇÖZÜMÜN PARÇASI OLMALIYDI".....	173
Fidyeci belası.....	175
"GERÇEK" MUHALEFET KURBAN.....	176
ÇERÇEVE / ALİ HAYDAR: "ULUSAL DİYALOGLA SİYASİ ÇÖZÜM TEK ÇIKIŞ YOLU".....	176
SURİYE'NİN AKP'Sİ ERDOĞAN'A KARŞI.....	179
"Türkiye arabuluculuk yapabildi".....	180
KASYUN'DA HÜZÜN VAKTİ.....	181
ŞAM'DAN BAKINCA TÜRKİYE.....	182
LÜBNAN! ABD-SUUD ORTAKLIĞINDA SÜNNİ MİLİTAN DEVŞİRME ÜSSÜ.....	184
HULA FACİASI: KANLI PUSU, VAHŞİ MANİPÜLASYON!.....	189
Suçlanan Esad, kurbanlar Esadcı.....	190
Barış planına kastedildi: Muhalifleri kritik dönemde silaha boğdular.....	193

TÜRK JETİNİN DÜŞÜRÜLMESİ, BİR KAPASİTE TESTİ.....	194
ÖNLEYİCİ SALDIRIYLA FİİLİ TAMPON BÖLGE GİRİŞİMİ.....	196
LES MISERABLES! SURİYE OYUNUNDA CENEVRE TANGOSU.....	198
CENEVRE'Yİ UNUT! KAPILAR DÜŞSÜN, ŞAM YIKILSIN!.....	200
Rejimin beynine bomba.....	201
VE KÜRTLER SAHNEYE ÇIKIYOR.....	202
HALEP'İN ÖZ EVLATLARI ERDOĞAN'I UTANDIRDI.....	206
HATAY'IN KORKUSU PEŞAVER OLMAK.....	208
İstanbul'dan Hatay'a Suriye sancısı ve Neccar'ın müminleri.....	210
SAVAŞA İTİLEN TÜRKİYE VE DİKİŞ TUTMAYAN ASKERİ CEPHE.....	211
OSMANLI TEZKERESİ!.....	215
Sınır buysa her şey normal!.....	216
AMERİKAN MÜDAHALESİYLE YENİ BİR ÇATI: SMDGUK.....	216
YENİ YAPILANMA VE TERÖR ÖRGÜTÜ İLAN EDİLEN NUSRA.....	219
Nusra'nın sırrı: Disiplin, para ve tecrübe.....	220
ÇERKESLER ATEŞ ÇEMBERİNDE.....	221
MARAKEŞ TİYATROSU; SURİYE'NİN "BEYAZ" VE "SİYAH" KÜRTLERİ.....	224
İRAN'IN ÇÖZÜM ÖNERİSİ.....	226
MEŞUM MİRAS: MEZHEBİ DÜŞMANLIK.....	228
"Firavunlaşacaksınız".....	229

Dördüncü Bölüm · 2013	231
YAĞMALANAN ÜLKE SURİYE.....	231
"Robin Hood"lar ve "Ebu Ali'nin Devleti".....	232
ESAD'IN ÇÖZÜM KRİTERLERİ.....	234
HİZBULLAH SAHNEYE ÇIKIYOR.....	236
BİR TEKSASLI İLE HÜKÜMET VE	
TAHTEREVALLİDE SUUD-KATAR DANSI.....	238
KİMYASAL SALDIRILAR VE OBAMA'NIN KIRMIZI ÇİZGİSİ.....	242
İSRAİL'DEN KİMYASAL PROPAGANDA VE HAVA SALDIRISI.....	244
OBAMA'NIN ZOR OYUNU VE OYUNBOZAN DEL PONTE.....	246
BEYAZ EV'DEN KALANLAR VE DİPLOMASİ SAVAŞI.....	248
HİZBULLAH'LA DEĞİŞEN DENGELER VE ALEVİLER NAMINA "ZİON" DÜŞÜ.....	250
İhvancı cephenin Hizbullah öfkesi.....	253
Hizbullah'ı savaşa çeken üç aşamalı yol.....	253
ŞAMİL'İN TORUNLARI YOLUNU ŞAŞIRDI:	
BAĞIMSIZ KAFKASYA'DAN KÜRESEL CİHADA.....	255
Aileleriyle birlikte cihada!.....	256
Sürgünün çocukları da cihatçıların hedefinde.....	258
BÖLÜNEN KAİDE VE İŞİD'İN RAKKA EMİRLİĞİ.....	258

İYİ KAİDE, KÖTÜ KAİDE	259
KİMYASAL FELAKET; YENİDEN	261
Obama'yı kurtaran Rus ruleti!	266
GÖNÜLLÜ KOALİSYON VE TÜRK'ÜN KAPASİTESİ	266
KİMYASAL TEZKERE, GÖZDEN KAÇAN KAİDE VE İSLÂMCI KOALİSYON	268
NOBEL'LE KAYBEDENLER	269
TÜRKİYE'NİN ADI "SARİNCİ"YE ÇIKTI, EYVAH!	271
ÇERÇEVE / ERDOĞAN KIRMIZI ÇİZGİ İLE OBAMA'YI SIKIŞTIRMAK İSTEDİ	273
SARİNLE DEĞİŞMEYENLER VE İLİMLİLER KARMASI!	274
Kuveyt'in parası Çeçen'in kamasi!	275
Askerin ciğerini yiyen "ılımlı" savaşçı	276
KAİDE İLE KOMŞU OLMANIN KİLOMETRE TAŞLARI	276
TÜRKİYE SINIRLARINDA YAKALANAN KİMYASALLAR	279
20 çuval dolusu kükürt mü? Yok önemi!	280
KOMŞUDAKİ SAVAŞIN ROKETLERİ KONYA VE ADANA'DAN	280
Sır dolu Türkmen: Heysem Topalca	281

Beşinci Bölüm - 2014

Beşinci Bölüm - 2014	283
MİT TIR'LARI SIRRA KADEM BASARKEN	283
YAKAYI ELE VEREN ROKET DOLU MİT TIR'LARI	285
MÜDAHALE PLANI TUTMADI; KRALIN SINIRLERİ BOZULDU!	289
ABD'YE NAZİRE OLARAK SUUD-FRANSIZ AŞKI!	291
ATEŞİ HARLA KRALIN GÖNLÜ OLSUN!	293
Muhaliflere rampa	294
ROJAVA'SIZ CENEVRE: GELİN AMA KÜRT MESELESİNİ AÇMAYIN!	295
SURİYELİ MUHALİFTEN ONE MINUTE: ASIL OSMANLI BİZİZ!	296
Ford: "Nusayri" değil "Alevi" de!	298
ÇERÇEVE / HALEP AFFETMEYECEK!	299
ABD'li elçi: Savaşı bitirmek işimize gelmez	301
TÜRKİYE, ŞAM'A GİDECEĞİM DERKEN BEYRUT'TAN OLDU	302
Menderes'in mirasını sahiplenmek	304
SÜLEYMAN ŞAH TÜRBESİ: İŞİD TEHDİDİ VE	
BARIŞ GÜNLERİNDEN BİR KEŞİT	306
Erdoğan yol gösterdi!	308
SES BOMBASI: SÜLEYMAN ŞAH'A 8 FÜZE SALLAR, SURİYE'YE GİRERİZ	309
SURİYE BUMERANGI: NİĞDE SALDIRISI	311
İNTİKAM HAMLESİ: UÇAN "HAŞHAŞİ" DÜŞÜRÜLDÜ	312
KESEB BASKINI: ERMENİ SÜRGÜNÜ III	313
ERMENİ'YE TEHCİR, ALEVİ'YE MEZAR	316
MUSA DAĞI'NDAN CASSA BELLA'YA SESSİZ AĞIT	317

TSK'DAN GANİMETÇİLERE MÜTEVAZİ KATKILAR!	320
KESEB, KALAMUN YENİLGİSİNİN TELAFİSİ	322
KÜRTLERE İŞİD KAPANI	323
VALİDEN DEVLETE KAİDE İTİRAFI	325
SINIRLI SINIRSIZ "ABSÜRDİSTAN"	326
ANLI SANDIK KANLI SANDIK: BEŞŞAR'IN ZAFERİ	329
ALACAKARANLIKTA YENİ SAYFA: MEDENİYET HAVZASI MUSUL DÜŞTÜ!	331
KANLI YOL: TERÖRDEN DEVLETE İŞİD	333
Ortaya karışık sapkın adanmışlık: Güç, para, kadın, kan	335
İŞİD'in mali kaynakları	336
MUSUL NEDEN DİRENMEDİ?	337
Şİİ TÜRKMENLERE KAÇACAK YER YOK	339
ÇERÇEVE / KAÇAN VALİ İLE ERBİL BULUŞMASI: İŞİD'İN PANZEHİRİ SÜNNİLİK	340
KÜRT'ÜN ARAP'LA SINIRI: ZAP SUYU	342
TÜRKMENLER DE MİLİSLEŞİYOR	345
ÇERÇEVE / ERŞAD SALİHİ: "TÜRKMEN BÖLGELERİ HEDEF HALİNE GETİRİLDİ"	346
HAYATI SIFIRLANANLAR: YOLLARDA BİR KADIN	350
AH MUSUL SANA NE HALLER OLDU!	352
KAZAN PATLADI BAY OBAMA! MÜTTEFİKLER TEHDİT ALTINDA	354
Ürdün hedefe girince...	356
İŞİD HİLAFETİ: HADİ BUYURUN BİAT VAKTİ!	357
KAİDE'NİN TÜREVİ İLE SAVAŞI	359
İMKÂNSIZ GÖREV: İŞİD'E KARŞI İLİMLİ CEPHE	360
ŞAM'IN TEFİYLE İŞİD'İN PEŞİNDEN!	362
DÜŞMANLAR ORTAK OLDU: HADİ ŞEYTANA "MERHABA" DE!	365
CEHENNEME BU KEZ ARKA KAPIDAN...	367
SINIRSIZ SINIR: İŞİD'İN PETROL YOLLARI	370
Dudak uçuklatan itiraflar	371
TİR'cuların mazot isyanı	373
İŞİD İLE SUYA ESARET!	374
PATAVATSIZ BIDEN, KÜSKÜN PİRE, KOBANİ RULETİ	377
EĞİT-DONAT: BİR BATAK HİKÂYE, YENİDEN	380
İlimlilere Nusra'dan darbe	383
ZİYA-ÜL HAK MEZARINDAN SURİYE FATİHLERİNE FISILDIYOR	384
Vitrindeki kitaplar kızıla çalmadan!	387

Altıncı Bölüm • 2015	391
ÇALIM SIRASI RUSLARDA	391
Büyük laf yok	393
İSRAİL'İN SEYİR ÇİZGİSİ: İZLEDİ, SİNSİCE VURDU	
VE AÇIKÇA MÜDAHİL OLDU	394

İSRAİL'DEN KAİDE'YE DESTEK!	397
Petrol için tampon bölge	399
EĞİT-DONAT ÇATLAĞI: KAZAYA KALAN NAMAZLARIN ARDINDAN...	400
KUBUR KAÇIRMA OPERASYONU	402
ANKARA'NIN GÖZÜYLE: İRAN OSMANLI ŞEHİRLERİNİ İŞGAL EDİYOR!	406
TÜRK-SUUD ÇALIMI VE KAİDE İLE ORTAKLIK	409
Yemen'e karşı Suriye	411
Camp David restleşmesi	416
TÜRKİYE'NİN KORKUSU: KÜRT KORİDORU!	419
SURİYE SEFERİ: ERDOĞAN'IN SAVAŞ OYUNU	422
TAMPONU DÜŞEN TAMPON	426

Yedinci Bölüm	429
ÖTEKİ SURİYE	429
Mette çayının anlattıkları	430
Sünni işadaminin başına gelenler	433
Eski Şam direniyor	434
Buti, Selahaddin Eyyubi'nin yanında	434
İŞİD ve Nusra arasında kıvrıla kıvrıla	435
Savaş ekonomisi	438
YIKILAN MEDENİYET: HALEP	438
Elektrik ve su savaşı	440
Halep değil 'harap'	442
YAĞMALANAN ÜLKE	443
FİLİSTİNLİLERİN ELİ TETİKTE	446
Terminalde Rakkalılarla: İŞİD'çi kadınların çoğu Tunuslu	448
YIKILAN VE DİRİLEN KENT: HUMUS	449
Beyt el Ağa'da fetva kitapları	452
Alevilerin hikâyesi	452
Yıkan devlet; yapan devlet	453
Yıkılan şehrin Tedmurlu sığınmacıları	454
TRAJİK BİR DÖNÜŞÜM: PATRONDU "ŞEBBİHA" OLDU	455
LAZKİYE: SÜNNİ İLE ALEVİNİN BİRBİRİNE TUTUNDUĞU ŞEHİR	459
Sahildeki sığınmacılar	461
ERMENİLER TÜRKİYE'YE KIRGIN	462
ÇERÇEVE / ERDOĞAN'IN EZBERİ VE KAYIP BİLANÇOSU	464

Sekizinci Bölüm	465
OYUNU BOZAN RUS MÜDAHALESİ	465
SONU OLMAYAN SON SÖZ	469

SURİYE KRİZİNİN AKTÖRLERİ

AHRAR EL ŞAM: İsyan sırasında Hassan Abbud liderliğinde kuruldu. Ebu Halid el Suri gibi bazı eski Kaideciler de destek verdi. Selefî İslamcı ağırlıklı örgüt İdlib, Hama ve Halep bölgesinde silahlı isyana katıldı. ÖSO efsanesi çökünce Türkiye ve Katar tarafından özellikle öne çıkartıldı. Hedefini Esad rejimini yıkıp İslam devleti kurma olarak formüle ederken isyanı 'Safevilerin Şiilîği yayma komplosuna karşı cihat' olarak tanımladı. 9 Eylül 2014'te bombalı saldırıda Abbud ile birlikte 27 yöneticisi öldü. Dış destekle kendini toparladı.

DEMOKRATİK BİRLİK PARTİSİ (PYD): Kürtlerin 'Rojava' olarak andığı Batı Kürdistan'daki özerklik hareketinin en önemli siyasi aktörü. 2003'te PKK ile ilintili kadroların öncülüğünde kuruldu. Özellikle 2004 Kamışlı olayları sonrası toplumu örgütleme çalışmaları yürüttü. Tutuklanan yüzlerce üyesi 2011'deki afla bıraktı. Silahlı isyan ve dış müdahaleyi reddeden Demokratik Değişim İçin Ulusal Koordinasyon Kurulu'na katıldı. Temmuz 2012'de Kürt bölgelerinin kontrolünün ele alınmasına ve 2013'te fiili özerkliğin Afrin, Cezire ve Kobani kantonları olarak inşa edilmesine öncülük etti. Kürtlerin talepleriyle ilgili garantiler sunmadığı için SUK'la uzlaşmadı. SUK tarafından rejimle bağlarını koparmamakla suçlandı.

DEMOKRATİK DEĞİŞİM İÇİN KOORDINASYON KURULU: 2011'de Hasan Abdülaziz liderliğinde sol kanattan 13 parti ve hareket tarafından kuruldu. Dış müdahaleyi ve mezhepçi yaklaşımları reddedip rejime karşı sivil direnişi savundu. PYD de kurucuları arasında yer aldı. ABD tarafından Cenevre konferanslarından dışlanırken Rusya'nın davetiyle Moskova'daki görüşmelere katıldı.

HALK SAVUNMA BİRLİKLERİ (YPG): Rojava'nın savunma gücü. Kürtlerin yanı sıra içinde Arap, Süryani ve Osmanlı döneminde bölgeye yerleştirilmiş Çeçenleri de barındırıyor. 2004'te Güney Kürdistan'da PYD'nin inisiyatifi ile kurulan YPG,

2012'de PYD'nin de içinde yer aldığı çatı kuruluşu Kürt Yüksek Konseyi'ne bağlandı. Farklı kesimlerden katılımlar nedeniyle sadece 'PYD'nin silahlı kanadı' olarak tanımlanamaz. Nusra gibi örgütlerin yanı sıra IŞİD'e karşı gösterdiği direnişle ilgi odağı oldu. Türkiye'ye rağmen Ekim 2014'ten itibaren IŞİD'e karşı ABD'den doğrudan silah ve hava desteği almaya başladı. IŞİD'e direnişle dikkat çeken YPG Batı'dan da saflarına savaşçılar kattı.

IRAK-ŞAM İSLAM DEVLETİ (IŞİD): Amerikan işgalinin ardından Kaide yapılanması olarak Irak'ta örgütlendi. Farklı isimler aldı. Suriye'deki kanlı sürece Nusra Cephesi'ni kurdurarak iştirak etti. Nisan 2013'te Irak İslam Devleti ismini Irak-Şam İslam Devleti olarak değiştirdi. Nusra'yı feshetmek kararı yüzünden Kaide'den tart edildi. Fırat ve Dicle nehirleri üzerinde hakimiyet kuran örgüt Haziran 2014'te Musul'u ele geçirdikten sonra ismini İslam Devleti olarak değiştirip hilafet ilan etti. 'IŞİD'in halifesi' Ebubekir el Bağdadi'ye farklı ülkelerden onlarca örgüt biat etti.

İSLAM ORDUSU: Zehran Alluş, Suudi istihbaratının yardımıyla 2011'de İslam Tugayı'nı kurdu. 2012'de Şam'da 4 üst düzey yetkilinin öldüğü Ulusal Güvenlik Binası'ndaki patlamayı üstlenen İslam Tugayı, 2013'te 50 İslamcı örgütü bir araya getirerek İslam Ordusu'nu oluşturdu. Şam kırsalında etkinlik kazandı.

KADIN SAVUNMA BİRLİKLERİ (YPJ): YPG'nin kadın kolu. 2012'de kuruldu. 2014'te Kobani direnişle dünyanın gündemine oturan YPJ kısa sürede saflarına 7-10 bin savaşçı kattı.

NUSRA CEPHESİ: Kaide'nin Suriye kolu. Ebu Bekir Bağdadi'nin emriyle Irak'taki Kaide saflarında yetişmiş Muhammed el Colani tarafından kuruldu. Colani, Nisan 2013'te IŞİD lideri Bağdadi'ye biat etmeyi reddedip doğrudan Kaide lideri Eyman el Zevahiri'ye bağlandı. Hedefi Suriye'de şeri devlet kurmak. Aralık 2012'de ABD'nin terör örgütleri listesine girdi. Suudi Arabistan ve Katar rejim karşıtı cepheyi güçlendirmek için Nusra'yı Kaide'den ayırmaya çalıştı. 2015'te Nusra ve Ahrar el Şam'ın öncülüğündeki sefeli ittifak Fetih Ordusu, IŞİD'den sonra sahanın en güçlü aktörü haline geldi.

ÖZGÜR SURIYE ORDUSU (ÖSO): Suriye ordusundan ayrılıp Türkiye'ye kaçan bir grup asker Hüseyin Harmuş komutasında önce 19 Haziran 2011'de Hür Subaylar Hareketi'ni kurdu. Liderlik uyumsuzluğu yüzünden Harmuş'tan ayrılan Riyad el Esad, 29 Temmuz 2011'de Özgür Suriye Ordusu'nu kurdu. ÖSO, ordudan kopan askerler tarafından kurulsada asker kökenli olanlar azınlıkta kaldı. ÖSO birbiriyle bağı ve koordinasyonu olmayan birçok grup tarafından etiket olarak kullanıldı. Sahadaki duruma hakim olamayan Riyad el Esad'ın yerini destekçi ülkelerin müdahalesiyle önce Selim İdris, sonra Abdulilah el Beşir aldı. Suriye'nin Dostları Grubu'nun desteklediği ÖSO cihatçı örgütler karşısında zamanla eridi.

SURİYE MUHALİF VE DEVRİMCİ GÜÇLER ULUSAL KOALİSYONU (SMDGUK): Muhalif cephedeki temsil sorununu aşmak için SUK'un da katılımıyla Kasım 2012'de Doha'da oluşturdu. Muaz el Hatip'in ardından başkanlığı George Sabra, Ahmet Cerba, Hadi Bahra ve Halid Hoca üstlendi. 89 ülke tarafından Suriye'nin meşru temsilcisi olarak tanındı. 19 Mart 2013'te İstanbul'da Ghassan Hito başkanlığında geçici hükümet kurdu. Dış desteğe rağmen sahayı etkileyebilecek niteliğe kavuşamadı.

SURİYE ULUSAL KONSEYİ (SUK): Esad yönetimine karşı muhalifleri bir çatı altında buluşturmak için 23 Ağustos 2011'de İstanbul'da kuruldu. Şam Deklarasyonu üyeleri ve Müslüman Kardeşler'in öne çıktığı SUK, Suriye içindeki muhalifleri temsil edememek ve Türkiye ile Katar'ın etkisinde kalmakla eleştirildi. Dış müdahale ve silahlanmaya karşı çıkan duruşunu 4 ayda terk etti. Sırasıyla Burhan Galayun, Abdülbasit Seyda ve George Sabra liderlik etti. 7 ülke tarafından Suriye'nin meşru temsilcisi olarak tanındı.

Suriye'ye dair farkındalığımı çocukluğumda Süreyya Salih'in *Hama Ah* adlı kitabıyla başladı. 1982'deki katliamın anatomisiydi, rejimin zulmettiği mazlumlara ağıt yakmak için kâfiydi. Hikâyelerin içeriği zaman içinde farklılaşsa da Hama belleğime kazanmıştı. 2011'de "Arap Baharı" diye etiketlenen isyan dalgası Suriye kıyılarına vurduğunda çoğumuz işlenmiş bellek ile Suriye'nin gerçekleri arasında bocaladık. Yerel aktörlere göre yeni meydan oku-

Yer yer roket saldırısına maruz kalsa da Şam'da hayat kendi mecrasında.

ma kesinlikle Hama'nın tekerrürü değildi. Ama kısa sürede Hama'nın hayaleti, içinde sol, liberal ve dindar unsurlar barındıran yeni süreci esir aldı. O hayaletin bir yüzünde rejimin 1982'de şiddet döngüsüne son vermiş demir yumruğu, diğer yüzünde mezhepçi ve tekfirci bir itiraz vardı. İslâmcılar ve diğer muhalif güçler yıllar sonra rejimle hesaplaşma fırsatı bulurken Suriye ile hesabı olan dış aktörler de ivedilikle bunu bir vekâlet savaşına dönüştürdü. Birkaç hafta içinde bir “devrim” düşünürken ülkeyi lime lime eden gelişmeler ardi ardına geldi. Bu süreçte önce gerçekler katledildi. Olaylara ve aktörlere dair kirli bir propaganda savaşıyla bütün dünya manipüle edildi. Yüzbinlerce insan can verdi, milyonlarca insan yerinden edildi. Ve medeniyet havzaları kör şiddete teslim oldu. İnsanlar gibi şehirler de öldü. Farklı din ve mezhepleri özümsemiş bir toplumsal doku tahrip edildi. Suriye'nin bir kısmı birkaç yılda karanlık bir çağa döndürüldü. ‘Hama Ah’tan sonra yüreğimdeki sızı ‘ah Suriye ah’. Bir muhalif yolun yarısında Türkiye'nin üstlendiği role atfen “Halep sizi affetmeyecek” demişti. Yolun sonunda Suriye’de bizi affedecek şehir kalmadı.

Suriye krizi Irak’taki krizle birleşip içinden sınırları aşan karanlık güçler çıkardı. Bu yüzden kitabın çerçevesi sınırları da aştı. Kriz, Kürtlere sahneye çıkma ve kendi kaderlerine el atma fırsatı da sundu.

Bu kitap bağrında nice medeniyetler barındıran Levant’ın değişim sancısı ve ölüm kalım savaşının kıvrımlarına az da olsa ışık tutma çabasındır. Bu akademik bir çalışma değil; eski bilgelerine şerhler düşmüş, tüm kesimlere kulak vermeye gayret etmiş, kâh arafta kalmış kâh cephe hattının her iki tarafına geçmiş bir gazetecinin biraz kendi serüvenini paylaşma biraz meseleleri gelişim seyrine göre aktarma biraz da okuyucuyu referanssız bırakmama çabasındır. Yığınlarca aktör ve faktörün birbirine geçtiği bir sürece dair tespitim ve bilgilerimde hatalı unsurlar illaki çıkacaktır. Bundan dolayı peşinen affınıza sığınmıyorum. Buradan ismini verebildiğim ya da veremediğim bütün kaynaklarıma, yardımlarını ve katkılarını esirgemeyen dostlarıma, çantamı sırtlanıp giderken sürekli yalnız bıraktığım aileme teşekkür ediyorum.

Giriş

“Tırnakları Çekilen” Çocuklar Adına!

Tarih 6 Mart 2011. Yer Suriye'nin Ürdün sınırında tarım ve kaçakçılıkla meşgul Dera kenti. Bütün dünyaya pazarlanan hikâyeye göre yaşları 15-17 arasında 12-18 çocuk Tunus ve Mısır'da başlayan isyan dalgasından etkilenerek okulun duvarlarına özgürlüğün adımı yazdı. Yazılan slogan medyanın Arap Baharı diye kodladığı zorba, yolsuz ve nepotik rejimlere karşı isyanla-

Şam'da bombalı saldırılar 21 Aralık 2011'de başladı. Sorumlu Nusra'ydı.

rın alamet-i farikası haline gelmiş “El şeab yurid iskat el nizam” yani “Halk rejimin yıkılmasını istiyor” idi.

Muhaberat apar topar gençleri enseledi. İsrail’le köşe kapmaca oynayabilen Ortadoğu’nun en güçlü istihbarat şebekesi, surda delik açılmasına izin verecek değildi! Aileler çocuklarını almak için Vali Faysal Gülsüm’ün kapısını çaldı, olmadı. Ardından emniyet-istihbarat merkezinde Beşşar el Esad’ın teyzesinin oğlu Atif Necib’e gittiler, kovuldular. Hatta Necib ısrar ederlerse eşleriyle birlikte kendilerini de tutuklatacağı tehdidi savurdu. Ağır bir aşağılamaydı. Sonunda valilik binası basıldı, çocuklar ailelerine teslim edildi. Ama bir sorun vardı: Muhaliflerin iddiasına göre çocukların turnakları çekilmiş, bazılarında da tecavüz edilmişti! Suriye yönetiminin kesinlikle reddettiği bu iddialar üzerine gözler karardı, Eba Zeyd ailesinin aşireti isyan bayrağını çekti. Onlara göre artık bu bir onur meselesi haline gelmişti. 18 Mart 2011’de binlerce kişi sokağa döküldü. Göstericilerin üssü haline gelen El Ömeri Camii’nden çıkan kalabalık ile vali arasındaki diyalog kötü gidince çıkan olaylarda 4 kişi öldü. İçişleri Bakanlığı olayla ilgili soruşturma açarken Devlet Başkanı Esad, Dışişleri Bakan Yardımcısı Faysal Mikdad ile Yerel Yönetimler Bakanı Tamir el Hucce’yi Dera’ya gönderip ailelere taziye mesajını ilettiler. Ardından Esad, Deralıların taleplerine kulak vermeyen Vali Faysal Gülsüm’ü görevden aldı. Gösterilerin devam etmesi üzerine 20 Mart 2011’de Esad bu kez yardımcısı Faruk el Şara’yı hemşehrilerini sakinleştirmesi için Dera’ya gönderdi.

Bu diyalog ve teskin çabaları kâfi gelmedi, isyan kartopu gibi kentlerden kentlere yayıldı. Ekmek ve özgürlük arayışı kısa sürede kanlı bir hesaplaşmaya dönüştü. Kâh güvenlik güçlerinin aşırı güç kullanması ve muhaliflerin şiddete başvurusu, kâh aşiretlerin kendi çocuklarını koruma adına öz savunma pozisyonu alması ve ordudan ayrılan askerlerin silahlarını düzene çevirmesi, kâh üçüncü tarafların gösterilerle yıkılmayacağını öngördükleri rejime karşı “iç savaş” seçeneğini devreye sokup behemehâl muhalifleri silahlandırması Suriye’yi karşılıklı korkunç suçların işlendiği kanlı bir sahneye dönüştürdü.

1982 Hama katliamının yasını tutan İhvan-ı Müslimin (Müslüman Kardeşler), Batı ve Körfez ülkelerine sığınmış sürgün nesli, solcular, küstürülmüş ya da iskartaya çıkmış eski Baasçılar, rejimin tüm günahlarından haksızca sorumlu tutulan Aleviler başta olmak üzere diğer azınlıklar, zılgıt yemiş Kürtler, velhasıl sistemden memnun olmayanlar ya da mağdurlar 2011’de rejimle hesaplaşma fırsatını yakaladı. Ne var ki değişim için sokaklara dökülen barışçıl insanlar çok geçmeden bazı grupların silaha başvurusu, fidye için adam kaçırma olayları, mezhepçi saldırılar, infazlar ve İslâmcı fanatiklerin öne çıkması yüzünden “Yıkıl git” dedikleri rejime “Şimdilik diren kal” demeyi tercih etti.